

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum relationes diuinæ sint de intrinseca ratione essentiæ: & è contrario
essentia de intrinseca ratione relationum. disput. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

nis multis, ac proinde duæ propositiones contradicentes sunt simul veræ.

Solutio.

Ad hoc argumentum concessa maiori, & minori, concedenda quoque est prima consequentia: affirmando namque valet hoc argumentum: hoc est proprium vni, ergo est commune multis. At neganda est vterius secunda consequentia, qua inferitur: ergo non est commune multis. Etenim quando subiectum est plura virtute, & propositio est singularis supponens à parte subiecti vnica suppositione pro illis pluribus, non valet argumentum ab affirmante infinita ad negantem finitam: quia vt prædicatum infinitum verè affirmetur de subiecto singulari, quod pro pluribus virtute suppositione vnica supponit, satis est, si ratione vnus illorum tantum ei conueniat: vt verò prædicatum finitum verè negetur de eodem subiecto, necesse est, vt ratione nullus illorum plurium ei conueniat: sensus enim illius propositionis singularis, hoc non est commune multis, hic est: hoc nulla ratione, ac proinde neutrius eorum ratione, pro quibus subiectum vnica suppositione supponit, est commune multis: quod tamen est falsum: cum subiectum ratione vnus illorum plurium sit commune multis. Verùm his maiorem lucem in sequentibus afferemus.

Ad secundam.

Ad secundum concessio antecedente, neganda est consequentia: ad id namque satis est distinctio virtualis.

Ad tertium.

Ad tertium negandum est antecedens, de eadem numero ratione formali, quæ est plures virtute, & quæ formaliter est singularis. Etenim quoad vnam earum, vt virtute distinguitur à reliquis, poterit esse absoluta, & quoad aliam poterit esse respectiua. Vnde hæc consequentia nulla est: paternitas est respectiua: paternitas est re & ratione formali essentia diuina: ergo essentia diuina est respectiua: quippe cum in ea committatur fallacia accidentis, non lecus arque in hac: animal est genus: homo est animal: ergo homo est genus. Paternitati namque conuenit esse quid respectiuum, vt ratione ac virtute distinguitur ab essentia diuina quare si ex eo, quod essentia & paternitas sint idem re, & ratione formali, id quod vni conuenit, vt ratione & virtute distinguitur ab alio, volumus tribuere alteri, committitur fallacia accidentis. Ad primam probationem antecedentis dicendum est, id absolutum & respectiuum, quod in diuinis cernitur, esse supra omne genus, in Deo tamen, propter omnimodam ipsius simpliciteratem & actualitatem, vni in identitatem realem & formalem, cum sola distinctione rationis, & ea quam vocant virtualem. Ad secundam verò, concessio antecedente, neganda est consequentia: cum enim subiectum sit singularis quædam ratio formalis, quæ est plures virtute, & formaliter est vniqueque earum, rationeque vnus earum sit ad aliud, propositio illa, quæ negat, est falsa: efficit enim hunc sensum, nullo modo, sed secundum nihil sui, est ad aliud, vt in responsione ad primum explicatum est: qui tamen sensus est falsus.

Ad quartam.

Ad quartam neganda est maior, quando ea ratio formalis est plures virtute.

Obiectio.

Sed obicitur, Pater & Filius sunt idè in essentia: ergo Pater non est aliud à Filio: quod etiam definit Concilium Lateranense cap. *Damnatus*, de summa Trinitate & fide Catholica. Probatur particula consequentia, quoniam aliud, diuersitatem denotat in essentia, vt pater apud Porphyrium capite *de differentia*: vnde vterius sequitur, Patri non conuenire definitionem relationum comparatione Filij, videlicet, esse id cuius esse est ad aliud se habere.

A Dicendum tamen est, in definitione relationum partem illam ad aliud, idem valere atque ad quid distinctam, siue sit eiusdem essentia, siue non: in diuinis autem licet Pater & Filius habeant eandem essentiam absolutam, habent tamen rationes formales reales re inter se distinctas, secundum quas, & se mutuo respiciunt, & terminant.

Solutio. Relatio diuina non accomodat.

Ad quintum dicendum est, intelligere essentiam & paternitatem vt vnum obiectum quoad vnã rationem formalem realem, & nihilominus plures virtute suapte natura, quod satis est, vt vna suapte natura sit communicata multis: altera verò non item.

Ad quintum.

DISPUTATIO VI.

Utrum relationes diuine sint de intrinseca ratione essentia, & de contrario essentia de intrinseca ratione relationum.

Pars quæ affirmat, suaderi potest primo, quoniam fieri nequit, vt duo aliqua sint idem re & ratione formali, quin vnum sit de intrinseca ratione alterius, imò quoniam sit ipsamet ratio alterius, sed essentia & relatio sint idem re & ratione formali, vt disputatione præcedente ostensum est: ergo vnum est de intrinseca ratione alterius, quod etiam ad suam rationem requirit.

Pars affirmans. Primum.

Secundo attributa diuina, quia sunt idem re & ratione formali inter se, & cum diuina essentia, omnia, & singula sunt de intrinseca ratione singulorum, vt disp. 4. ostensum est: cum ergo essentia & relatio sint etiam idem re & ratione formali: fit, vt mutuo vna sit de intrinseca ratione alterius.

Secundum.

Tertio maior est identitas paternitatis diuinæ cum essentia diuina, quam hominis cum animalis: sed animal est internū rationi hominis: ergo essentia diuina erit de intrinseca ratione paternitatis.

Tertium.

Si prima conclusio, Relatio diuina præcisè considerata quæ relatio, vt paternitas præcisè, quæ respectus est Patris ad Filium proprietateque personalis Patris, ipsum (iuxta Concilium Lateranense cap. *Firmiter*, de sum. Trinitate & fide catholica) distinguens, realiter à Filio, idem est re, & ratione formali cum essentia diuina: & ob id non solum in sensu identico, sed etiam in sensu formali, hæc sunt veræ: relatio diuina est essentia diuina: & essentia diuina est relatio diuina, nempe paternitas, & filiatio. Conclusio hæc est ostensa disputatione præcedente.

Prima conclusio. Relatio diuina est idem re, & ratione formali cum essentia diuina.

Secunda conclusio, Tam essentia, quam relatio eodem modo spectata, sunt de intrinseca ratione suppositi, quod nostro intelligendi more ex vtraque constituitur: nimirum, & essentia, & paternitas, sunt de intrinseca ratione Patris. Hæc conclusio est ex se notissima, neminique dubia.

Secunda conclusio.

Tertia conclusio, Relatio, iuxta modum explicatum spectata, non est de intrinseca ratione essentia: considerata præcisè quæ essentia, & quid merè absolutum est. Hæc conclusio communis est inter Theologos, tamen nonnulli ex sectatoribus D. Thomæ reclamant, inter quos solet citari Caietanus quæ sit præcedente, art. 2. ad tertium D. Thomæ & quæ sit 39. art. 1. Fortè tamen Caietanus non loquitur de essentia & relatione sic præcisè consideratis, vt à nobis nunc considerantur, quo pacto ex sententia illius virtute inter se distinguuntur: maximè cum Caietanus alibi affirmet, relationem, cum ea præcisione spectatam, non dicere formaliter perfectionem, quod nulla ratione defendi potest.

Tertia conclusio. Relatio quæ præcisè non spectatur, non est de intrinseca ratione essentia.

MOLL
In
D

rest, si simul asseratur in ea dicto modo considerata intrinsecè includi essentiam, & è contrario, ipsam, eadem ratione sumptam, includi in essentia diuina. Si Caietanus locis citatis atentè legatur, loquitur de illa vnica simplicissima ratione formali, quæ simul est absoluta, & respectiua, & simul formaliter est essentia, Pater, Filius, & Spiritus sanctus: atque de illa integrè spectata verissimè dixit, si per impossibile desineretur, definitio comprehenderet essentia, & relationem, & quicquid formaliter est in Deo. At nunquam Caiet. asseruit, si definiretur essentia (qualis à nobis significatur nomine, essentia, videlicet præcisè vt absolutum quid est, & virtute distinctum à relationibus) in definitione ponendâ fore relationes, aut relationes esse de intrinseca ratione essentia, iuxta modum explicatum spectata: quemadmodum dixit attributa esse mutuo vnumquodque de intrinseca ratione cæterorum. Adde, sicut nunquam dixisset de intrinseca ratione Patris (præcisè significati, à reliquis quæ includuntur in illa integra ratione formali, cuius ambitus omnia, quæ sunt formaliter in Deo complectitur) esse filiationem & spirationem passiuam: ita neque dixisset de intrinseca ratione diuina essentia, quæ intrinsecè includitur in Patre, esse filiationem & spirationem passiuam.

Caietanus explicatur.

Ontionem præcipuam esse D. Thomam.

Quicquid autem senserit Caietanus hac de re, nostra conclusio est apertissimè D. Thomæ inferius quæst. 33. artic. 3. ad primum, consonat etiam Aug. 7. de Trinitate c. 1. & 2. ac alibi sæpè affirmans, essentia diuinam esse absolutam quid, nec includere relationem. Adde, quod in Conc. Tol. 11. in confessione fidei ita habetur: *Cum dicitur Deus, non ad aliquid dicitur, sicut Pater ad Filium, sed ad se specialiter dicitur.* Probari autem potest conclusio. Primò, quoniam si relatio, nempe paternitas, includeretur in diuina essentia, falsum esset, quod Lateranense Concilium cap. *Damnamus*, de summa Trinitate & fide Catholica definit, videlicet essentiam neque generare, neque generari: quod namque paternitatem includit, generat vtique, & quod includit filiationem, generatur. Imò falsum esset id quod capite *Firmiter*, dixerat: *Hæc sancta Trinitas secundum communem essentiam indiuisa, & secundum personales proprietates discreta*: si namque essentia personales proprietates includit, illa etiam erit sanctissima Trinitas discreta ratione proprietatum, quas includit. Secundò, quoniam quicquid est de intrinseca ratione alicuius, ita est ad illud affectum, vt id de cuius ratione illud est, neque consistere sine eo, neque esse in aliquo possit: sed in Filio est essentia sine paternitate: ergo paternitas præcisè quæ relatio & proprietas Patris est, non est de intrinseca ratione essentia: eademque est ratio de cæteris relationibus. Potest hæc ratio confirmari, quoniam quando prædicatum est de intrinseca ratione subiecti, quicquid est de intrinseca ratione prædicati, est etiam de intrinseca ratione subiecti: per regulam antepredicamentalem: sed de intrinseca ratione Filij est essentia, & non paternitas: ergo paternitas non est de intrinseca ratione essentia. Tertio, quoniam incommunicabile, aut minus latè patens, non potest esse intrinsecum communicabile, & magis latè patenti: quippe cum id, quod intrinsecum est, vt minimum tam latè patens esse debeat, ac id, cui est intrinsecum, eò quod hoc nulla ratione, nullibique esse possit sine illo: sed tres relationes diuinae sunt incommunicabiles, & spiratio actiua, quæ communis est Patri ac Filio, minus latè patet, quàm essentia, cum non conueniat Spiritui sancto: ergo relationes diuinae non possunt esse de intrinseca ratione essentia, quæ communicabilis est,

Molina in D. Thomam.

A ac intrinseca tribus personis diuinis.

Quarta conclusio. Sumptis essentia & relatione eodem modo, essentia non est de intrinseca ratione relationis. Contrarium asserat Torres hoc loco. Ait namque ita se habere essentiam diuinam ad omnia, quæ sunt formaliter in Deo, sicut se habet ens communissimè sumptum ad omnem gradum entis, & ideo sicut ens communissimè sumptum est de intrinseca ratione cuiusque gradus entis: ita essentiam diuinam esse de intrinseca ratione relationum proprietatumque personalium, & cuiusque alterius rationis formalis, quæ sit formaliter in Deo. Nostra tamen conclusio est Durandi in 1. dist. 33. quæst. 1. & Gregorij quæst. 2. conclusione 4. potestque probari. Primò, quoniam relatio paternitatis, verbi gratia, quoad id totum respectus realis proprietatisque personalis, quod habet, est in Patre, & non in Filio: quippe cum eo respectu ita spectato, iuxta definitionem Concilij Lateranensis capite *Firmiter*, Pater distinguatur realiter à Filio: ergo quoad id totum non habet intrinsecam essentiam, quæ est communis Patri & Filio, & in qua Pater & Filius sunt idem re. Patet consequentia, quia dato opposito, non eo toto ita spectato distingueretur Pater à Filio. Secundò, proprietas personalis Patris, quoad id totum reale præcisè consideratum vt est proprietas, est in solo Patre, & non in Filio (in eo namque est positum aliquid esse proprietatem alicuius, quod ita sit in illo, vt non sit in aliquo alio) sed id est esse relatum Patris ad Filium, vt constat: ergo esse relatum Patris præcisè consideratum, secundum quod est realis proprietas Patris, non habet intrinsecam sibi essentiam, sed solum eandem secum formaliter. Tertio, aut datur aliquid reale in Patre, quod totum præcisè consideratum sit proprietas Patris, aut nihil. Si nihil: ergo nihil reale est, quod sit proprietas personalis Patris, contra definitionem Concilij Lateranensis cap. *Firmiter*, & contra pleraque alia Concilia: & per consequens, ergo Pater & Filius non distinguuntur realiter: quandoquidem iuxta eandem definitionem, solum distinguuntur proprietatibus personalibus. Si datur aliquid: ergo illud ita consideratum non includit essentiam: aliàs illud totum præcisè consideratum non esset proprietas Patris. Quarto relatio, proprietate personalis, vt virtute distinguitur ab essentia, nõ dicit perfectionem: ergo non includit intrinsecè essentia. Consequentia est manifesta: quonia cum essentia sit stupa, infinitaque perfectio, quicquid illa includit, sanè dicit infinitam perfectionem.

Quarta conclusio. Quomodo essentia non sit de intrinseca ratione relationis. Torres contraria sententia.

Ex dictis colligo, sicut rationale nõ est de intrinseca ratione animalis, aut è contrario, vt vtrumque; tamen est de intrinseca ratione hominis: ita essentia & relationem, proprietatemque personale Patris, si consideratur vna, vt præcisè ab alia, neutra esse de intrinseca ratione alterius, & vtramque esse de intrinseca ratione Patris. Est tamè latissimum discrimen inter essentiam & paternitatem ex vna parte, ac rationale & animal ex alia: quod rationale & animal distinguuntur formaliter inter se, eaq; de causa verè constituunt hominem constitutione metaphysica, quæ fit ex genere & differetia: essentia verò & paternitas, cum ex natura rei sint idè re & ratione formali, solumque virtute distinguantur inter se formaliter, ex natura rei nõ constituunt suppositum Patris, sed solum virtute, nostròque intelligendimore, quatenus concipimus eas vt inter se distinctas, vnamque vt præcisam ab alia.

Pater, qualis nam sit hæc enunciatio, paternitas est essentia. Respondeo esse talem, cui nulla similis reperitur in rebus creatis: prædicatum namque est idem re & ratione formali cum subiecto, & prædicatio

Paternitas est essentia qualis sit prædicatio.

M m

dicatio est non identica propter distinctionem virtutalem inter subiectu & praedicatum, ratione cuius a nobis viatoribus concipiuntur diuersis concēptibus formalibus, quos voces & scripta expriment: & tamen neq; praedicatum est de intrinseca ratione subiecti, neq; subiectu de intrinseca ratione praedicati.

Vocabulum patris duobus modis vsurpari.

Illud est hoc loco pra oculis habendum, vocabulum, *Pater*, duobus modis posse vsurpari. Vno, vt significat suppositum Patris, nostro intelligendi more ex essentia & relatione constitutu. Hoc modo sumptum significat simul formaliter absolutum & relationem, nepe essentiam & proprietatem Patris, quae intrinsece includit. Quare sumpto vocabulo hoc modo, haec enūciatio est essentialis, *pater est Deus*. Quia tamen significatum formale Patris, ita sumpti, completur per relationem: fit, vt *Pater*, quā *Pater*, relatiue dicatur ad *Filium*, esto formaliter includat essentiam, quae non dicitur relatiue. Vsurpatio, haec vocabuli, *Pater*, est communis. Imo forte in communi vsu loquentium numquam aliter accipitur. Potest tamen sumi secundo modo, vt sit concretum a sola relatione, proprietate personali Patris, nuda spectata & praecisa ab essentia, quo modo si vocabulu vsurparetur, profecto *Pater* intrinsece, quo ad suum significatum formale, non esset *Deus*, sed solum per identitatem realem, ac formalem.

Vocabulum paternitas duobus etiam modis accipi.

Eodem modo vocabulum, *paternitas*, potest duobus modis vsurpari. Vno, vt est abstractum a vocabulo *Pater* in priori acceptione. Quo pacto significat totum, quod vocabulum *Pater* illo modo accepit, formaliter dicit, nempe essentiam & proprietatem personalem Patris: eo modo quo vocabulum, *humanitas*, significat quicquid formaliter significat homo in concreto. Si hoc modo sumatur, *paternitas*, non significat pure respectiuum, sed constitutum quoddam nostro intelligendi more ex essentia & proprietate personali Patris: sicut vox *humanitas*, significat quoddam constitutum ex animalitate & rationalitate: quare sicut de intrinseca ratione humanitatis est animalitas, ita de intrinseca ratione paternitatis hoc modo sumpta est essentia: paternitasque hoc modo sumpta addit nostro intelligendi more supra essentiam, respectum ad Filium proprietatemve personale Patris, per quam *Pater* re distinguitur a Filio. Quin potius sicut *Deus* & *Deitas* idem omnino sunt formaliter & virtute, solaque ratione ratiocinante distinguuntur, quatenus mens vnum & idem prorsus, modo propter subsistentiam concipit in concreto, & modo propter simplicitate concipit in abstracto: ita *Pater* & *Paternitas* hoc modo sumpta idem omnino sunt formaliter & virtute, solumque distinguuntur ratione ratiocinante, in quantum intellectus modo concipit totam rationem formalem Patris (quoad absolutum & respectiuum quod includit) in concreto propter subsistentiam Patris, & modo in abstracto propter simplicitatem. Alio modo potest vsurpari vocabulum, *Paternitas*, vt est abstractu a vocabulo, *Pater*, in posteriori acceptione: quo pacto paternitas significat nudam proprietatem personalem patris, atq; adeo quid respectiuum, idem re, & ratione formali cum essentia: eam tamen non includens. Hoc modo sumitur paternitas, quando de Patre in priore acceptione dicere consueverunt Doctores, constitui nostro intelligendi more ex essentia & relatione paternitatis. Et in hac acceptione sumpto vocabulo, nulla committitur nugatio: sicut committeretur, si vocabulum, *Paternitas*, in priori vsurparetur: cum enim in ea intrinsece includatur essentia, sane qui diceret Patrem constare essentia & paternitate eo modo sumpta,

nugationem committeret. Adde, ad pleniorē huius nostrae sententiae intelligentiam, In diuinis (vt fufius in sequentibus est explicandum) duobus modis sumi vocabulum, *Substantia*. Vno, late pro quocumque ente reali, quod existit per se, hoc est, non in alio tamquam in subiecto, quo pacto substantia distinguitur contra accidens, vnaque cum accidente diuidit adaequatē ens reale communissimē sumptum: quicquid enim ens reale est, aut est in alio tamquam in subiecto, & est accidens: aut non est in alio tamquam in subiecto, & est substantia hoc modo sumpta: neque enim datur ens reale medium inter substantiam latissimē sumptam, & accidens sumptum in vsurpatione latissima. Sumpta hoc modo substantia, proprietates personales, relationesque, sunt substantiae: eo quod sint quippiam reale, & non sint accidentia. Alio modo sumitur substantia in diuinis, pro re absoluta, quae quasi origo & fons est, ac fundamentum ceterorum, quae sunt formaliter in Deo, cum qua nimirum singula, quae in ipso sunt formaliter, identitatem habent realem & formalem: quae sunt tamen funt de intrinseca illius ratione, vt attributa, & ideo inter essentialia computantur in Deo: quaedam verō minime, vt relationes. Sumpta substantia hoc modo, vna tantum substantia est in Deo, proprietatesque personales non dicuntur substantia, nisi per identitatem realem & formalem, sed dicuntur relationes reales, proprietatesque personales, vna cum substantia & essentia diuina constituentes personas.

Substantiam dupliciter in diuinis accipi.

Illud etiam est animaduertendum, essentiam in diuinis solum sumi pro substantia iuxta posteriorem vsurpationem: & ideo proprietates personales non dici essentiam personarum, sed vna cum essentia dici constituere personas. Latius ergo patet ratio formalis realis in Deo, quam essentia: quin & res realis. Proprietates namque personales nec dicuntur essentia personarum, nec de essentia personarum: & tamen dicuntur rationes formales reales, & de intrinseca ratione formali personarum. Item tres personae diuinae non dicuntur esse tres essentiae, & tamen dicuntur esse tres res reales, & tres rationes formales reales re inter se distinctae.

Essentia quomodo sumitur in diuinis.

Ad primum igitur argumentum initio propositum neganda est maior quoad priorē partem, quando illa duo virtute continent distinctionem formalem, vntumque est communicabile, alterum non item, sed quasi contrahens communicabile ad suppositu, vt in re proposita videre est. Quare sicut relatio, esto fit idem re, & ratione formali cum essentia, non est tamen de intrinseca ratione essentiae, vt communiter Theologi affirmant: ita mirum non est, si vicissim essentia absoluta non sit de intrinseca ratione relationis: cum tamen essentia & relatio sint de intrinseca ratione personae nostro intelligendi more ex vtroque constituta. Quod verō ad secundam partem maioris attinet, concedendum est, relationem esse eandem rationem formalem cum essentia & e contrario, verum distingui inter se virtute, atque id factis esse, vt neutra sit de intrinseca ratione alterius.

Ad primum argumentum partem ipsam.

Ad secundum negandum est identitatem formalem attributorum inter se & eum diuina essentia esse sufficientem rationem, quare de intrinseca ratione singulorum sint cetera. Potissima namque ratio est illimitatio cuiusque eorum ad omnem perfectionem simpliciter. Cum enim absoluta in Deo dicant perfectionem de sua intrinseca ratione formali, & vnumquodque eorum ex se sit etiam illimitatum ad omnem perfectionem simpliciter, de ratione intrinseca cuiusque est omnis perfectio simpliciter.

Ad secundum.

Ad secundum negandum est identitatem formalem attributorum inter se & eum diuina essentia esse sufficientem rationem, quare de intrinseca ratione singulorum sint cetera. Potissima namque ratio est illimitatio cuiusque eorum ad omnem perfectionem simpliciter. Cum enim absoluta in Deo dicant perfectionem de sua intrinseca ratione formali, & vnumquodque eorum ex se sit etiam illimitatum ad omnem perfectionem simpliciter, de ratione intrinseca cuiusque est omnis perfectio simpliciter.

MOL
IN
D

simpliciter, atque adeo cetera attributa: relationes vero quia, ut relationes praecise sunt, non habent quod sint perfectiones, ut quaest. 42. est ostendendum, neque est necesse, ut sint de intrinseca ratione essentiae, neque ut essentia & attributa sint de intrinseca ratione earum. Accedit, quod attributa non contrahunt essentiam, sed aequè late pateant ac illa: relationes vero eam contrahunt: contrahens autem esse nequit de intrinseca ratione contracti, aut è contratio: sin minus, antequam contrahi intelligeretur, esset iam contractum.

Ad tertium concessa maiori, & minori, neganda est consequentia. Maior namque identitas inter relationem & essentiam coniuncta est cum distinctione virtuali: quae nihil tollit de simplicitate suppositi ex utraque constituti, & tamen sufficit, ut neutra sit de intrinseca ratione alterius.

ARTICVLVS III.

Utrum relationes, quae sunt in Deo ad inuicem distinguantur realiter.

DISPUTATIO I.

QUESTIO haec non petit vniuersim utrum omnis relatio realis existens in Deo à quacumque alia existente in Deo distinguatur re, sed indefinitè, Utrum inter relationes reales, quae sunt in Deo, detur distinctio realis. Inferius namque est disputandum, utrum actiua spiratio distinguatur re à paternitate atque filiatione, quibus relatiuè non opponitur, ostendendumque est ab eis non distingui.

Conclusio affirmat, estque de fide. Etenim fides docet personas diuinas inter se re distingui: distinguuntur autem proprietatibus personalibus; iuxta illud Concilij Lateranensis, capite Firmiter, de summa Trinitate & fide Catholica, Haec sancta Trinitas secundum communem essentiam indiuidua, & secundum personales proprietates discreta: ergo proprietates personales, quae eadem sunt diuinae relationes, inter se realiter distinguuntur. Praeterea in epistola Sophronij, quae in 6. Synodo actione 11. refertur, & à Concilio tanquam orthodoxa suscipitur actione 13. Cum late Sophronius ostendisset, tres personas diuinas esse vnum Deum, & nihilominus inter se distingui, addidit: Hoc quidem (nempe esse Deum) propter naturam & identitatem substantiae, & cognitionem essentiae: illud vero propter alteritatem harum trium proprietatum, propterque dissimilitudinem proprietatum, quae inconfuse vnaquamque figurant personam. Sicut ergo esse Deum vnaquamque inconvertibiliter possidet, ita & proprietatem, per quam ipsa persona figuratur, immutabilem & immobilem obtinet, quae idem solum est insita, & ab ipsa aliis personis eam discernit. Haec Sophronius. Cum ergo proprietates personales non aliud sint, quam relationes diuinae: sit, ut personae diuinae relationibus distinguantur, ac proinde, ut relationes distinctae sint re inter se. Item Concilium Toletanum vnde cum in confessione fidei de personis diuinis sic loquitur: Cuius relatiuè tres persona dicantur, vna tamen naturalis substantia creditur. Et paulo inferius: In relatione personarum numerus cernitur.

D. Thomas in argumento, sed contra, conclusionem eandem confirmat illo pronuntiato, quod Scholastici Doctores ex Boetio de Trinitate sumperunt: substantia in diuinis continet unitatem, relatio vero multiplicat Trinitatem: quare si in diuinis relationes non distinguerentur re ad inuicem, sanè non

Molina in D. Thom.

esset Trinitas realis personarum, sed rationis, quod est error Sabellij.

In corpore verò articuli in hunc ferè modum argumetur. Quando aliquid tribuitur alicui, tribuenda illi sunt ea, quae sunt de ratione rei attributa: sed de ratione relationis est, ut sit respectus vnus ad alterum, secundum quem illi alteri opponitur relatiuè: cum ergo Deo tribuantur relationes reales, quibus se mutuo personae re ipsa respiciunt: sit, ut inter huiusmodi relationes concedenda sit oppositio relatiua: sed relatiua oppositio relationum realium suo iure efflagitat distinctionem realem: ergo inter relationes diuinas distinctio realis concedi debet. Quando D. Thomas hoc loco docet, oppositionem relatiuam relationum realium ex sui ratione exigere distinctionem realem, loquitur de oppositione relatiua sumpta fundamentaliter pro ipsismet relationibus realibus, quae inter se opponuntur: non verò pro relatione oppositionis, quae in eis fundatur, & à qua formaliter dicuntur oppositae: Haec namque, ut apud Aristotelem dictum est, relatio est rationis, non verò realis.

DISPUTATIO II.

Exponitur principium illud: Quae sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se.

PRIMUM argumentum Diui Thomae hoc loco eiusmodi est: Quae sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se: sed relationes diuinae sunt idè re cum essentia diuina: ergo non distinguuntur realiter inter se.

Varij sunt modi huic argumento satisfaciendi. D. Thomas hoc loco respondet, principium illud in maiori propositione assumptum intelligi debere de iis, quae re & ratione sunt eadem vni tertio, eò modo quo tunica & indumentum re & ratione identitatem habent: non verò de iis, quae ratione distinguuntur. Nam Aristoteles 3. Physicorum affirmat, actionem & passionem esse idem cum motu, nec tamen idem esse inter se: eò quod à motu ratione distinguantur, cum in actione inuoluatur respectus, ut à quo est motus in mobili, in passione verò respectus ad id, in quo recipiatur. Quare, inquit D. Thomas, licet paternitas & filiatione sint idem re cum essentia diuina: quia tamen in suis proprijs rationibus formalibus important respectus oppositos, nullum est absurdum, quod ratione eiusmodi respectuum distinguantur re inter se.

Dubium verò est, quid D. Thomas in expositione illius principij intelligat nomine eorum, quae sunt eadem re & ratione. Utrum videlicet sola synonyma, ut in exemplo de tunica & indumento videtur innuere: an aliquid aliud. Si namque sola synonyma intelligat, profectò syllogismi omnes exponentij, qui ex illo principio vim accipiunt, corruerunt. Id quod vel inde facile probatur: quoniam, qui in terminis synonymis conficeretur, probatiui non essent, sed in eis peteretur principium: qui verò fierent in alijs terminis, non essent legitima consequentiæ: quippe cum, iuxta hanc expositionem D. Thomae, quado termini non sunt synonymi, id principij, cui innituntur, neque vim, neque veritatem habeat.

Torres hoc loco censet, principium illud iuxta sententiam Diui Thomae, quam anaplectitur, intelligendum esse solum in terminis synonymis: idcirco quia in eis solum sit vniuersim verum. Ad objectionem verò de syllogismi exponentiis, quam idem autor excitat, nihil respondet. Aliam quoque tradit expositionem, qua vult, ut per ea quae sunt eadem

Expositiones variae propositi principij.

Opinio Torres.